

Jumalateenistus Nõos P, 17.09.23 kell 11.00, 15. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: 1Kn 17:1,8–16; Fl 4:10–14

Pihikõne: Mt 6:33

Jutlus: Lk 10:38–42

Laulud: 356 (1–7); 357 (1–5, 6); 465 (1–4); 267 (1–4)

Aga kui nad teed käisid, astus Jeesus sisse ühte külla. Keegi naine, Marta nimi, võttis ta vastu. Ja sel naisel oli õde, keda hüüti Maarjaks. Maarja istus maha Issanda jalgade juurde ja kuulas tema kõnet. Marta aga oli ametis mitmesuguste toimetustega. Ja ta tuli Jeesuse juurde ning ütles: „Issand, kas sa ei hooli sellest, et mu õde jättis mu üksinda toimetama? Ütle talle nüüd, et ta tuleks mulle appi!” Aga Issand vastas talle: „Marta, Marta, sa muretsed ja vaevad ennast paljude asjadega, aga tarvis on vaid üht. Maarja on ju valinud hea osa, mida ei võeta temalt ära.”

Marta ja Maarja lugu on üks neist evangeeliumilugudest, mis oma sümboolsuse pärast on leidnud tee ka igapäevasesse eesti kõnekeelde. Pole ju meie keeles võõras vastandus Marta kui asjaliku, ent maise, ja Maarja kui unistava, ent vaimse inimese võrdkuju vahel.

Mina olen end alati samastanud pigem Martaga, sest tahan, kuidugi omal piiratud moel, et asjad oleksid korras ja ülesanded tehtud. Seepärast kaldun seda kirjakohta lugedes oma mõttes alati pigem Martat õigustama.

Siiski tuleb tõele au anda, et Jeesus manitseb meie kirjakohas justnimelt Martat ja toob talle eeskujuks tema õde Maarja: „Marta, Marta, sa muretsed ja vaevad ennast paljude asjadega, aga tarvis on vaid üht. Maarja on ju valinud hea osa, mida ei võeta temalt ära.“ Miks võis Jeesus Martale niiviisi öelda?

Kõigepealt on ehk asjakohane vaadata olukorda, milles Jeesus seal (arvatavasti Jeruusalemma lähistel Betaanias) viibib. Lk 9:51 on öeldud: „Aga see sündis, kui Jeesuse ülesvõtmispäevad olid lähenemas, et ta hakkas minema Jeruusalemma poole.“ Tähendab, oli alanud Jeesuse lühikese, vaid paariaastase kuulutustöö otsustav etapp: ta liikus Jeruusalemma poole, kus ta teadis end peagi risti löödavat ja surmatavat. Seega oli sel teekonnal iga hetk väärtuslik ja sõna, mida Jeesus oma teekonnal jagas, eriliselt kuulamist vääriv.

Peatükis, millest meie tänanegi kirjakoht pärineb, ütleb Jeesus Lk 10:23j: „Õndsad on silmad, mis näevad seda, mida teie näete, sest ma ütlen teile, palju prohveteid ja kuningaid on tahtnud näha, mida teie näete, ega ole näinud, ja kuulda, mida teie kuulete, ega ole kuulnud.“ Seega manitseb Jeesus ka oma jüngeid just nüüd erilisele tähelepanelikkusele.

Just tähelepanelikkus Jeesuse sõnade suhtes ongi minu arvates meie tänase kirjakohta märksõna.

Pole põhjust arvata, et Marta oligi seda tüüpi inimene, kelle sümboliks ta on kõnekeeles kujunenud – asjalik, kuid vaimseist väärtustest vähe hooliv. Nt Jh 11:5 on öeldud „Aga Jeesus armastas Martat ja ta õde ja Laatsarust“, tuues Marta esikohale ja teisi üldse nimetamata. Ja Jh 11:27 tunnistab Marta Jeesusele: „Jah, Issand, ma usun, et sina oled Messias, Jumala Poeg, kes peab maailma tulema.“ Seega, vähemalt Jh järgi kuulub ka Marta Jeesuse jüngekonnda ega pole sellena kuidagi halvem teistest jüngritest.

Ent siis, kui Jeesus meie kirjakohas õdede juurde saabub, on Martal palju muud, mille pärast muretseda. Tuleb arvestada, et Jeesus polnud üks, vaid temaga oli kaasas vähemalt kaksteist jüngrit. Ja igäüks meist teab, mida tähendab sellise hulga inimeste võõrustamine, pealegi veel tõenäoliselt väikese etteteatamisega.

Ka arvab saksa piibliteadlane Fritz Rienecker, et Maarjagi toimetas külaliste vastuvõtmisel nagu Martagi ja istus alles siis koos jüngritega Jeesuse jalgade juurde, kui Jeesus kõnelema hakkas.

Nüüd tekibki küsimus, miks sedasama ei teinud Marta, vaid jätkas külaliste võõrustamisega seotud toimetustega. Kindlasti ilmnebki siin Marta asjalikkus ja vastutustunne, sest keegi pidi ju ka nende asjadega tegelema, eriti kuna tegemist oli Marta enda koduga. Ent kui arvestada, nagu enne mainitud, et ka Marta kuulus jüngekonnda hulka, siis oleks ta võinud oma toimetused tõepoolest korras sinnapaika jätta ja Jeesust kuulata. Jeesuse olukorra tõsidusest oli ju juba juttu! Apostel

Paulus ütleb Rm 14:17: Jumala riik ei ole ju söömine ega joomine, vaid õigus ja rahu ja rõõm Pühas Vaimus.“ Küllap oleks sellele mõttele alla kirjutanud ka Marta.

On arvatud, et võib-olla tahtis Jeesus siis, kui ta ütles, et Marta muretsseb ja vaevab end paljude asjadega, öelda midagi mitte tolle hetke toimetuste kohta, vaid midagi Marta hinge kohta. Nägi ju Jeesus alati oma jumaliku läbinägelikkusega seda, mis toimus temaga kohtunud inimeste hinges, ehkki inimene püüdis seda varjata. Meenutagem kasvõi tõlner Sakkeust Lk 19, kes püüdis, end mooruspuu lehtede vahel varjates, Jeesust näha, kuid keda Jeesus kohe märkas ja tema südame mõtteid teadis. Või mõtleme veritõbisele naisele Mt 9 (ja paralleelid), kes puudutas vaid Jeesuse kuue palistust, kuid mille peale Jeesus kohe teadis, mis on selle naise mure.

Võib-olla oli Marta hinges midagi sellist, mida ta püüdis Jeesuse eest – ja võib-olla koguni iseenda eest – varjata. Tulel valmivad road ja laua katmine külalistele olid sellises olukorras heaks ettekäändeks, et ühest küljest näidata Jeesuse vastu üles kogu lahkust, kuid jätta oma hing Jeesuse eest sel hetkel justkui kardina taha.

Võib-olla kurvastas Jeesust ka see, et Marta tegi oma õele etteheiteid, et too teda ei aita. Kui Marta oleks vaikselt edasi toimetanud ja südames rõõmustanud, et õde sellise kauni asjaga tegeleb nagu Jeesuse kuulamine, siis poleks Jeesus ehk teda ka manitsenud.

Kuid nüüd ütleb Jeesus Martale: tarvis on vaid üht.

Mis on see üks? See on täielik pühendumine Jumalale siis, kui ta meiega kõneleb. Millised on siis meie elus need hetked, mil Jumal meiega kõneleb? Need on need hetked, kui puutume kokku Jumala sõna ja palvega.

Poleks ju mõeldav, et ajaksime tänasel jumalateenistusel omavahel vahepeal juttu, nt sellal kui teised laulavad. Olen aga kiriklikel talitustel, eriti matustel, tihti kogenud seda, et inimesed ajavad Jumala sõna ja palve ajal juttu. (Võiks küll ka väita, et siin kõneleb minu enesearmastus: ma ei taha ei keegi kõneleks samal ajal kui mina. Kuid Jumala sõna on igal juhul tähtsam!)

Ja Meie Isa palve lugemisel kipub ju mõte alati minema libisema. Mulle õpetas kord üks kristlasest sõber, et kui Meie Isa palve ajal muud mõtted pähe tulevad, tuleks uuesti otsast alustada. Olen seda kasutanud ja see töötab tõepoolest.

Jeesus ütleb Martale ka nii: „Maarja on ju valinud hea osa, mida ei võeta temalt ära.“ Mida võiks mõista selle hea osa all, mida Maarjalt ära ei võeta? Või siis, üldistades, mida ei võeta ära neilt, kes võtavad Jumala jaoks aega ja tähelepanu, kui ta nendega kõneleb?

Võib-olla mõtleb Jeesus siin iseennast.

Ühest küljest võiks ju öelda, et just selleks Jeesus Jeruusalemma teel ongi, et oma jüngrid maha jätta. Kuid ainult ajutiselt. Jh 16:16 ütleb Jeesus jüngerile: „Veel pisut aega, ja te ei näe mind enam, ja taas pisut aega, ja te näete mind jälle.“ Ja kui jüngrid öeldut ei mõista, selgitab Jeesus neile Jh 16:19–22: „„Te arutate omavahel seda, et ma ütlesin: „Veel pisut aega, ja te ei näe mind, ja taas pisut aega, ja te näete mind jälle.“ Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, teie nutate ja kaehlete, aga maailm on rõõmus. Teid kurvastatakse, kuid teie kurbus muutub rõõmuks. Kui naine toob last ilmale, siis ta on murelik, sest tema tund on kätte jõudnud. Aga kui ta lapse on sünnitanud, ei tuletata ta enam oma vaeva meelde rõõmu pärast, et inimene on sündinud maailma. Nüüd on teilgi muretsemist, aga kui ma näen teid jälle, on teie süda rõõmus ja keegi ei võta teie rõõmu teilt ära.“

Niisiis, ehk viitab Jeesus Martale siin oma surmale ja ülestõusmisele, millest Maarjal on osa nüüd, kui ta istub Jeesuse jalge ees ja siis, kui Jeesus on juba surnuist üles tõusnud. Jeesus ütleb ju ka oma jüngerile ülestõusnuna Mt 28:20: „Ja vaata, mina olen iga päev teie juures ajastu lõpuni.“

Seega, inimesel, kes võtab Jumala jaoks oma elus tähelepanu, on Jumal olemas igavesti. Ta sureb, kuid jääb ka surmas Jumala juurde. Ta äratatakse surnuist üles, kuid Jeesus Kristus kutsub ta omade hulka. Viimses kohtus eraldatakse lambad sikkudest, kuid tema satub lammaste hulka, et jääda Issanda juurde igavesti.

Lõpetuseks veel järgnev kokkuvõttev mõte. Võib-olla ei tule Jeesuse sõnu kunagi nii tõlgendada, et osad inimesed on määratud pääsemisele ja osad hukule. Ehk siis nii, et Marta-tüüpi inimestel pole mingit lootust Jumala riiki jääda. Küllap oleme me kõik vahel Maarjad ja vahel Martad, kui ainult jääme usus Issandasse. Sest maailmas tegutsevas Kristuse koguduses on tarvis palju Marta-tüüpi hoold, et kogudus saaks teha misjonitööd ja jääda ilmalikus riigis püsima. Olgu selleks kirikuremont

või supiköök, liikmeannetuste kogumine või maksuametiga suhtlemine.

Martin Lutheri kahe riigi õpetuse aluseks on kirjakoht Lk 22:38, kus jüngrid ütlevad Jeesusele enne tema kinnivõtmist ja süüdi mõistmist: „Issand, ennäe, siin on kaks mõõka.” Ja Jeesus vastab: „Sellest on küllalt.” Nõnda on siis Luther pidanud Jumala kaheks mõõgaks, millega ta loodu üle valitseb, Jumala riigi seadusi ja ilmaliku riigi seadusi. Mõlemad on Jumala õndsusplaanis vajalikud. Võib-olla on selle õndsusplaani jaoks samamoodi vajalikud ka kõik Martad ja Maarjad, kes kord ajavad koguduse asja maailmas ja kord pühendavad jäägitu tähelepanu armsale Jumalale!

Aamen.